

Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo

N/r: gđa. Naida Hota-Muminović, ministrica

Krizni stožer/štab Federalnog ministarstva zdravstva

Krizni štab Ministarstva zdravstva Kantona Sarajevo

Sarajevo, 15. februar 2021.g.

Poštovana ministrice,

Kao i sve ostale zemlje u svijetu, Bosna i Hercegovina i druge države u regionu nastavlja borbu protiv virusa COVID-19, te se suočava sa različitim izazovima, od preopterećenih zdravstvenih sistema do rastuće ekonomske krize. Za to vrijeme, kvalitet obrazovanja nastavlja biti tiha žrtva ove pandemije.

Iako djeca nisu među primarnim žrtvama same pandemije, ona su najviše pogođena njenim socio-ekonomskim implikacijama. Kao rezultat iste, teško ostvareni progres prema Ciljevima održivog razvoja za svu djecu, a posebno najranjiviju, je ozbiljno ugrožen. **Kontinuitet i kvalitet obrazovanja je narušen i ostavlja dio djece van školskog sistema.** Što su duže van nje, djecu je teže vratiti u školu, pogotovo djecu koja su najranjivija. 24 miliona djece bi moglo ispasti iz školskog sistema globalno¹, ostavljajući najranjiviju djecu u riziku od ranih brakova, ranih trudnoća, dječijeg rada umjesto povratka u školske klupe.

Kada djeca ne pohađaju školu, njihovo učenje ne samo da prestaje, već će vjerovatno i nazadovati. Globalno istraživanje Save the Children „Uticaj pandemije Covid-19 na djecu“, koje je obuhvatilo 25.000 djece i roditelja širom svijeta, uključujući i djecu iz zemalja našeg regiona, pokazalo je da **četvero od petero djece osjeća da malo, ili uopće ne uči dok su izvan škole.** Djevojčice, raseljena djeca i djeca koja žive u siromašnim domaćinstvima najčešće su izjavljivala da nisu ništa naučili u periodu dok su škole bile zatvorene, odnosno dok se nastava odvijala u online okruženju.

Posljednje World Vision International globalno istraživanje „COVID-19 i djeca: Kako globalna pandemija utiče na živote djece – konsultacije sa djecom“, provedeno u 12 zemalja regije, konsultovalo je djecu iz BiH zajednica i, specifično, Kantona Sarajevo. Zabrinjavajući su nalazi konsultacija sa djecom iz kojih saznajemo da je **čak 87% djece zabrinuto zbog kvaliteta obrazovanja** koje stiču u uslovima pandemije, te čak 75% njih brine zaostatak u učenju i savladavanju školskog gradiva u novim uslovima. Dok se preko 50% djevojčica i dječaka suočava sa tehničkim poteškoćama pristupa i kvaliteta online nastave, trećina njih su jako zabrinuti zbog manjka kontakta i društvene izolacije od školskih drugara u uslovima učenja na daljinu, a svaki četvrti ispitanik dovodi u pitanje relevantnost online metode učenja u postizanju željenog obrazovanja.

Istraživanje “Procjena uticaja COVID-19 na društvo u Bosni i Hercegovini: Anketa domaćinstava”, koje su proveli UNICEF i UNDP daje uvid u efekte promjena u obrazovnom sistemu i prelaska na online nastavu na različita domaćinstva, te najčešće probleme i izazove. Rezultati istraživanja pokazuju da su tri problema s kojima se ispitanici najčešće susreću kod online obrazovanja uključivala slabiju kvalitetu interakcije sa nastavnicima putem interneta (31%), nedostatak organizacije u odnosu na nastavu u učionicama (24%) i tehničke probleme povezane sa mrežnim platformama (23%).

Značajan problem utvrđen je u domaćinstvima sa djecom i mladima od 18 godina starosti (21%) zbog nemogućnosti roditelja (usljed nedostatka vremena i/ili znanja) da pomognu djeci da razumiju nastavne materijale. Očekivano, najviše su pogođeni ispitanici u starosnoj kategoriji od 31 do 50 (20%), jer su mnogi morali da rade od kuće i nisu imali dovoljno vremena da pomognu djeci sa nastavom online. Najmlađi ispitanici (18 do 30 godina starosti) su nezadovoljni kvalitetom materijala za online nastavu (26%). Kao osnovni problem, ranjive kategorije navode slabiju kvalitetu interakcije sa nastavnikom (26%) i tehničke probleme sa online platformama (tj. lošu internet konekciju i nedostatak adekvatne opreme).

¹ ACAPS, “COVID-19: Global Impact on Education,” November 2020.

https://www.acaps.org/sites/acaps/files/products/files/20201102_acaps_thematic_series_review_of_covid-19_impacts_on_global_education.pdf

U intervjuima, ispitanici su uglavnom nezadovoljni izostankom socijalizacije za djecu i naglašavaju nedostatak izloženosti socijalnom učenju koje bi inače stekli u školi sa ostalima iz razreda. Pored toga, pohađanje nastave predstavlja važnu rutinu i oblik fizičke aktivnosti i definitivno znači manje vremena provedenog ispred ekrana.

Osim nedostatka socijalnog aspekta, ispitanici su naglasili da djeca ne dobivaju adekvatno znanje. U diskusijama su ispitanici istakli da je način izvođenja nastave u određenoj mjeri bio lakši i opušteniji za djecu, ali da su u istom periodu naučila mnogo manje. Istakli su da je online nastava osmišljena za prisustvo učenika tokom nastave, ali ne i da prati koliko i kako uče. Nadalje, navode da djeca imaju slabiju koncentraciju kod kuće u odnosu na nastavu, a također su manje zainteresovana za učenje i vjerovatnije će im biti dosadno.²

Svi ovi nalazi potvrđuju nam da škola nije samo mjesto za učenje, to je mjesto gdje se djeca socijaliziraju u sigurnom okruženju. Ne smijemo zaboraviti utjecaj pandemije COVID-19 na svu djecu, a posebno onu najranjiviju kao što su djeca sa invaliditetom, djeca iz manjinskih zajednica, te djeca bez roditeljskog staranja koja žive u uslovima institucionalne brige. **Sada je i više nego važno da slušamo što nam poručuju djeca, roditelji i staratelji, te pojačamo kolektivni angažman i vratimo svu djecu u škole.**

Kao vodeće međunarodne organizacije koje investiraju u djecu i njihovu dobrobit, Save the Children, Hope and Homes for Children, World Vision International, SOS Dječija sela Bosna i Hercegovina i Mreža NVO u BiH 'Snažniji glas za djecu', smatramo da je od izuzetne važnosti da se obrazovne institucije otvore u punim kapacitetima. Iako smo zabrinuti zbog uticaja različitih restriktivnih mjera na kvalitet obrazovanja djece širom BiH, posebno nas brine situacija u Kantonu Sarajevo. Konkretno u Kantonu Sarajevo, u situaciji gdje epidemiološke mjere nadležnih organa dopuštaju rad svih privrednih subjekata, javnog prijevoza, predškolskih ustanova, sportskih škola, pa i osnovnih i srednjih škola u djelimičnom kapacitetu, smatramo da ne postoji opravdan razlog da se ne uvede recipročna mjera i za starije razrede osnovne škole, kao i za sve razrede srednje škole. U doba krize, kao i u redovnim okolnostima, pristup kvalitetnom obrazovanju za svako dijete mora ostati naš glavni prioritet.

Stoga ovim putem zajednički apelujemo na Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo da ponovo razmotri odluku prema kojoj djeca starijih razreda osnovnih škola (od V-VIII), te učenici I, II i III razreda srednjih škola pohađaju nastavu online, te da promijene odluku i da se sva djeca u što skorijem periodu vrate u školske klupe, uz poštivanje epidemioloških mjera i protokola u školama.

Naše organizacije kontinuirano oslušuju dječiji glas i djelujući za djecu na nivou BiH, u okviru kapaciteta svojih programa, stavljaju se na raspolaganje za partnerstvo u ovim esencijalnim iskoracima.

S poštovanjem,

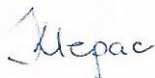
Andrea Žeravčić
Save the Children

Anisija Radenković
Hope and Homes for Children BiH

Larisa Klepac
World Vision BiH

Mirela Gruenther Đečević
SOS Dječija sela Bosna i Hercegovina

Berina Ceribašić
Mreža „Snažniji glas za djecu“

² https://www.ba.undp.org/content/bosnia_and_herzegovina/en/home/library/publications/SocialImpactAssessment.html